

Bilimsel Araştırma ve Etik

Prof.Dr. Ufuk Tören

Bilimsel Yöntemin Özellikleri

Gözlem

Nesnellik

**Eleştiriye
Açıklık**

**Tekrarla
nabilirlik**

Yenileme

Bilimsel Yöntemin Özellikleri

Güvenilir

Geçerli

Nesnel

Genellenebilir

Farklı örneklem/yer/zaman/koşullar vb.

Bilimsel Yöntemin Özellikleri

Ahlak ve Etik

Ahlak, bir toplum içinde kişilerin uymak zorunda oldukları davranış biçimleri ve kuralları

Ahlak ve Etik

Etik, çeşitli meslek
kolları arasında
tarafların uyması
veya kaçınması
gereken davranışlar
bütünü

İşlerin nasıl yapılması gerektiğini anlatan;
değerler, ilkeler ve standartlar

Ahlak ve Etik

Etik ve Bilim Etiği

Bilim etiği,

araştırmacıya

araştırmasını yaparken

ve bulgularını

yayınlarken uyması

gereken ahlaki yolu

gösterir ve bilim

insanlarına bunlarla ilgili

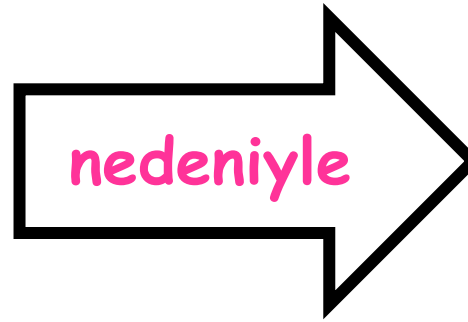
yükümlölükler getirir.

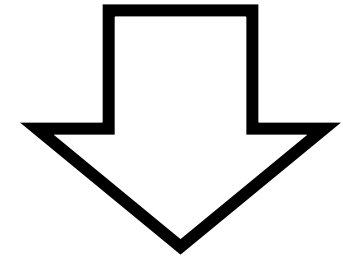

Etik ve Bilim Etiği

Bilimsel araştırmalarda
insanlara, hayvanlara
ve çevreye karşı işlenen
suçlar, verilerin
toplanması, analizi ve
yayınlanma sürecindeki
etik dışı davranışlar

Etik İlkeler

Etik Kurullar

Etik ve Bilim Etiği

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ

Akademik Değerlendirme Koordinatörlüğü

Ara

Hızlı Erişim

Hakkında

Analizler

Araştırma Faaliyetleri ve Alan Kurulları

Kalite Komisyonu

Stratejik Planlama

İletişim

Yükseköğretim Kurumları Bilimsel
Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi

Bilimsel Araştırma Projeleri Yönergesi

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Yönergesi

Bilimsel Araştırma ve Etik Kurulları

Alan Araştırma Kurulları

Alan Kurulları Başvuru Adresi

Fomlar

re·search | 'rē
the syst

Etik ve Bilim Etiği

Fen ve Mühendislik Bilimleri

Prof. Dr. Berna DENGİZ (Başkan) - Mühendislik Fakültesi

Prof. Dr. Sami KARADENİZ - Mühendislik Fakültesi

Prof. Dr. Tahir YAVUZ - Mühendislik Fakültesi

Prof. Dr. Ahmet Ziya AKTAŞ - Mühendislik Fakültesi

Prof. Dr. İmdat KARA - Mühendislik Fakültesi

Prof. Dr. Cevdet TEZCAN - Mühendislik Fakültesi

Prof. Dr. Rahmi YAĞBASAN - Fen Edebiyat Fakültesi

Etik ve Bilim Etiği

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ

BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ YÖNERGESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak, Tanımlar

Amaç

Madde 1 – (1) Bu yönergenin amacı, bu düzenlemenin kapsamına giren her tür bilimsel araştırma, çalışma, yayın ve etkinliklerde uyulması gereken etik kurallarını ve Başkent Üniversitesi bilimsel araştırma ve yayın etiği kurullarının görev, yetki, sorumlulukları ile çalışma usul ve esaslarını belirlemektir.

Etik ve Bilim Etiği

İKİNCİ BÖLÜM

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler

Madde 5 – (1) Bilim araştırma ve yayın etiğine aykırı eylemler şunlardır:

a) İntihal: Başkalarının özğün fikirlerini, metotlarını, verilerini, uygulamalarını, yazılarını, şekillerini veya eserlerini bilimsel kurallara uygun biçimde atıf yapmadan kısmen veya tamamen kendi eseriymiş gibi sunmak,

b) Sahtecilik: Bilimsel araştırmalarda gerçekte var olmayan veya tahrif edilmiş verileri kullanmak,

c) Çarpıtma: Araştırma kayıtları veya elde edilen verileri tahrif etmek, araştırmada kullanılmayan yöntem, cihaz ve materyalleri kullanılmış gibi göstermek, destek alınan kişi ve kuruluşların çıkarları doğrultusunda araştırma sonuçlarını tahrif etmek veya şekillendirmek,

d) Tekrar yayım: Mükerrer yayınlarını akademik atama ve yükselmelerde ayrı yayınlar olarak sunmak,

e) Dilimleme: Bir araştırmanın sonuçlarını araştırmanın bütönlüğöñü bozacak şekilde, uygun olmayan biçimde parçalara ayırıp birden fazla sayıda yayımlayarak, bu yayınları akademik atama ve yükselmelerde ayrı yayınlar olarak sunmak,

f) Haksız yazarlık: Aktif katkısı olmayan kişileri yazarlar arasına dâhil etmek, aktif katkısı olan kişileri yazarlar arasına dâhil etmemek, yazar sıralamasını gerekçesiz ve uygun olmayan bir biçimde değiştirmek, aktif katkısı olanların isimlerini yayım sırasında veya sonraki baskılarda eserden çıkarmak, aktif katkısı olmadığı halde nüfuzunu kullanarak ismini yazarlar arasına dâhil ettirmek,

Etik Türleri

Mevzuat Etiği

Araştırma Etiği

**Bilimsel
Yayınlarda Etik**

Etik Türleri - Mevzuat Etiği

Yapılacak Bilimsel Çalışmalarda

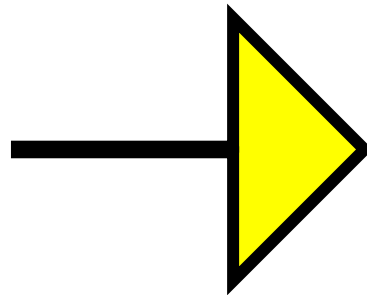
- Araştırılacak konunun sınırları ve içeriğini düzenlenmesi,
- Verilerin toplanması,
- Verilerin analizi,
- Yayım vb.

süreçlerin nasıl yapılacağını düzenler ve tanımlar

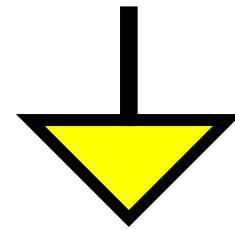
Etik Türleri - Mevzuat Etiği

Araştırma Sürecinin Başında

- Amaç,
- Kapsam,
- Sınırlılıklar,
- Metot vb.

Etik Kurul

Olur

Etik Türleri - Araştırma Etiği

Etik Dışı
Davranışlar

Etik Kurallar

Etik Türleri - Araştırma Etiği

- Teze yayın yasağı koymama,
- Tez konusunun kongrede bildiri olarak sunulması,
- Tez konusunun ders aşamasında ödev olarak sunulması,
- Tez konusunun sohbet ortamlarında konuşulması vb.

Etik Türleri - Araştırma Etiği

Temel Unsurlar

- Araştırmaya dahil olanların haklarının gözetilmesi,
- Gizlilik,
- Gerçeğe uygunluk,
- Eleştirel kaynak taraması,
- Araştırmanın başkaları tarafından kullanılacak şekilde yazıya dökülmesi,

Etik Türleri - Araştırma Etiği

Temel Unsurlar

- Verilerin arşivlenmesi,
- Verilerin analizi,
- Akademik anlayış,
- Araştırmaya katkı derecesinin dikkate alınması,
- Kaynak gösterme.

Etik Türleri - Araştırma Etiği Temel Unsurları

Araştırmaya Dahil Olanların Haklarının Gözetilmesi

Araştırmaya katılanların; biyolojik, psikolojik, sosyolojik, hukuksal vb. haklarının gözetilmesi

Etik Türleri - Araştırma Etiği Temel Unsurları

Araştırmaya Dahil Olanların Haklarının Gözetilmesi

Araştırma Sürecinin Başında Araştırmanın

- ❖ Amacı,
- ❖ Kapsamı,
- ❖ Verilerin türü ve toplanma şekli,
- ❖ Verilerin analizi ve raporlanması,
- ❖ Herhangi bir aşamada araştırmadan ayrılabilceği

konularında bilgilendirme yapılmalıdır.

Etik Türleri - Araştırma Etiği Temel Unsurları

Gizlilik

**Özel
yaşamın
gizliliği**

Etik Türleri - Araştırma Etiği Temel Unsurları

Gerçeğe Uygunluk

Veriler

- ☐ Bilimsel yöntemle elde edilmeli,
- ☐ Orjinallikleri korunmalı,
- ☐ Değiştirilmemeli,
- ☐ Bir kısmı analizden çıkarılmamalı,
- ☐ Sahte veri türetilmemeli.

Etik Türleri - Araştırma Etiği Temel Unsurları

Eleştirel Kaynak Taraması

Etik Türleri - Araştırma Etiği Temel Unsurları

Araştırmanın Başkaları Tarafından Kullanılacak Şekilde Yazıya Dökülmesi

**Araştırmanın
Yöntemi**

**Araştırmanın
Bulguları**

**Araştırmanın
Sonuçları**

Etik Türleri - Araştırma Etiği Temel Unsurları

Verilerin Arşivlenmesi ve Analizi

Geçerlilik

Güvenilirlik

Etik Türleri - Araştırma Etiği Temel Unsurları

Akademik Anlayış

Etik Türleri - Araştırma Etiği Temel Unsurları

Araştırmaya Katkı Derecesinin Dikkate Alınması

MAKALE

1. Yazar

2. Yazar

3. Yazar

Etik Türleri - Araştırma Etiği Temel Unsurları

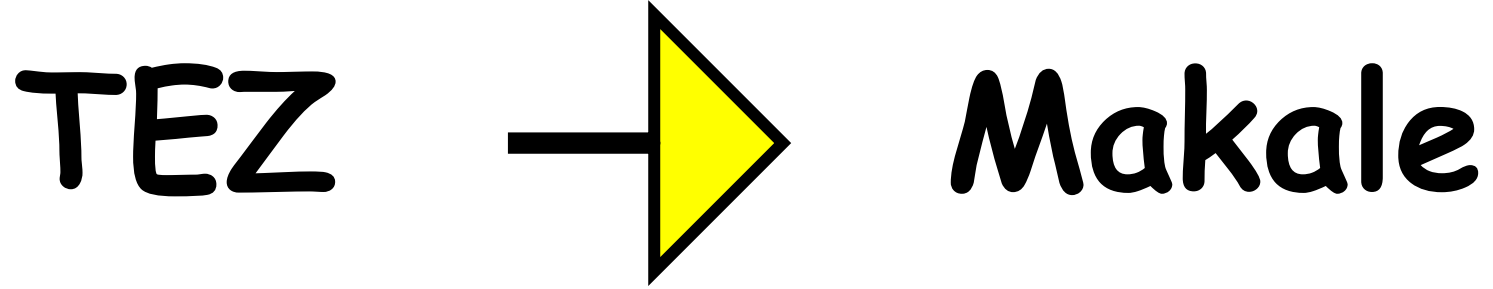
Kaynak Gösterme

Kaynak Gösterme ve Dipnot Ekleme

Word Ekstralar

Etik Türleri - Bilimsel Yayınlarda Etik

Etik Türleri - Bilimsel Yayınlarda Etik

Bilimsel Yöntemin Özellikleri

Gözlem

Nesnellik

Eleştiriye
Açıklık

Tekrarla
nabilirlik

Yenileme

Etik Türleri - Bilimsel Yayınlarda Etik

[AMAÇ VE KAPSAM](#)[KÜNYE](#)[ONLINE MAKALE
GÖNDERME](#)[YAZIM KURALLARI](#)[İ](#)[Anasayfa](#)[Amaç ve Kapsam](#)[Künye](#)[Yayın İlkeleri](#)[Hakem
Değerlendirme
Süreci](#)[Yazım Kuralları](#)[Dizin / İndeks](#)[Eski Sayılar/ Arşiv](#)[Makale Arama](#)[Duyurular](#)[İletişim](#)

Hakem Değerlendirme Süreci

Hakem değerlendirme sürecinin amacı nitelikli ve özgün bilimsel çalışmaların yayınlanmasını sağlamaktır. Business and Economics Research Journal'da yayımlanan bütün makaleler hakemli olup, yayımlanması amacıyla gönderilen her makale aşağıda ifade edilen hakem değerlendirme sürecinden geçmektedir.

Ön Değerlendirme

Dergiye gönderilen tüm yazılar önce Editör ve Yazı Kurulu tarafından bir ön değerlendirmeye tabi tutulur. Dergi kapsamına girmeyen veya bilimsel bir yazı formatına içerik ve şekil şartları açısından uymayan yazılar, hakemlik süreci başlatılmadan geri çevrilir ya da bazı değişiklikler istenebilir. Bu aşamada, hiçbir makale, olumlu hakem raporu olmadan editör tarafından yayına kabul edilemez.

Hakem Politikası

Business and Economics Research Journal, sürecin her aşamasında, hakemlerin ve yazarların isimlerinin saklı tutulduğu çift-kör hakemlik sistemini kullanmaktadır.

Hakem Değerlendirmesi

Ön değerlendirme aşamasını geçen yazılar, editör ve/veya yazı kurulu tarafından belirlenen en az iki hakeme gönderilir. Editör veya Yayın Kurulu tarafından gerek duyulduğunda hakem sayısı artırılabilir. Hakemler, uzmanlık alanları göz önünde bulundurularak hakem havuzundan seçilmektedir.

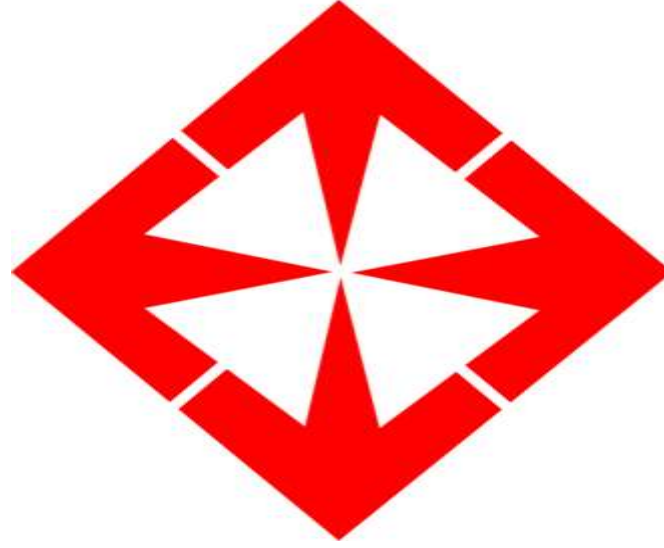
Hakemler kendilerine gönderilen yazıları; orijinallik, metodoloji, literatüre katkı, bulguların sunumu ve sonuçların desteklenmesi ve daha önce yapılan çalışmalardan yararlanma açısından değerlendirirler. Hakemler makaleyi kabul edebilir, reddedebilir veya yazarlardan biçime ve/veya öze yönelik düzeltme yapmalarını isteyebilirler. Bir makalenin yayına kabul edilebilmesi için, en az iki hakemin olumlu görüş bildirmesi gerekmektedir. Hakem raporlarından biri olumlu, diğerinin olumsuz olması durumunda, yazı üçüncü bir hakeme daha gönderilir.

Etik Dışı Davranış Nedenleri

- ❖ Dizginlenemeyen kariyer hırsı,
- ❖ Devletten fon almak için yarışmak,
- ❖ Hakemlik sisteminin başarısızlığı,
- ❖ Dikkatsizlik ve disiplinsizlik,
- ❖ Soruşturma eksikliği, dikkatli bir inceleme sisteminin olmaması,
- ❖ Yetersiz araştırma eğitimi,

Etik Dışı Davranış Nedenleri

- ❖ Hızlı yükselme isteği,
- ❖ Tanınma arzusu,
- ❖ Üstlerin aşırı ve orantısız baskısı,
- ❖ Fazla yayın ve prestij duygusu,
- ❖ Maddi ve manevi kazanç hırsı,
- ❖ Psikiyatrik bozukluklar.

Bilimsel Araştırma ve Etik

Prof.Dr. Ufuk Tören